

FERENC PÁPA
C'EST LA CONFIANCE

PÁPAI MEGNYILATKOZÁSOK

63

Sorozatszerkesztő
DIÓS ISTVÁN

FERENC PÁPA

C'EST LA CONFIANCE

KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

AZ ISTEN IRGALMAS SZERETETÉBE VETETT
BIZALOMRÓL
A GYERMEK JÉZUSRÓL
ÉS A SZENT ARCRÓL NEVEZETT
SZENT TERÉZ
SZÜLETÉSÉNEK SZÁZÖTVENEDIK
ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest 2023

A fordítás az eredeti spanyol szövegből készült

Papa Francisco:
C'est la confiance.
Exhortación apostólica
sobre la confianza en el amor misericordioso de Dios
con motivo del 150 aniversario del nacimiento de
Santa Teresa del Niño Jesús y de la Santa Faz.

Fordította
TÓZSÉR ENDRE SP

Lektorálta
MÁRKUS ROLAND SP

© Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2023
Hungarian translation © Tózsér Endre, 2023
Hungarian edition © Szent István Társulat, Budapest, 2023
© Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, 2023

ISSN 1788-8948
ISBN 978 963 612 107 5

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
1053 Budapest, Veres Pálné utca 24.
szentistvantarsulat.hu
Felelős kiadóvezető: Farkas Olivér igazgató
Nyomdai munkálatok: Mega-Galaxis Kft. Budapest
Felelős vezető: Nemere Ágnes ügyvezető

1. „*C'est la confiance et rien que la confiance qui doit nous conduire à l'Amour*” – „A bizalom az, semmi más, a bizalom az, ami elvezethet bennünket a Szeretethez.”¹

2. A Gyermekek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Szent Teréznek ezek a rendkívül találó szavai mindent elmondanak, összefoglalják lelkiiségének zsenialitását, s elegendőek lennének annak megindoklásához, hogy egyháztanítóvá nyilvánították. Egyedül a bizalom, „semmi más”, nincs más út, mely elvezetne a mindent odaadó Szeretethez. A bizalom által a kegyelem forrása túlcsondult életünkben, az evangélium testet ölt bennünk s az irgalom csatornáivá tesz bennünket testvéreink felé.

3. A bizalom az, ami napról napra megtart bennünket, és aminek segítségével talpon maradhatunk az Úr tekintete előtt, amikor magához szólít bennünket: „Életem alkonyán üres kezekkel jelenek meg színed előtt, mert nem kérem tőled, Uram, hogy számba vedd műveimet. A mi igaz voltunk csupa folt teelőtted. Én tehát a te igaz voltodba akarok felöltözni és Szeretetedtől akarom megkapni azt, hogy mindörökké bírjalak téged.”²

4. Kis Szent Teréz a világ egyik legismertebb és legkedveltebb szentje. Assisi Szent Ferenchez hasonlóan a nem keresztények és a nem hívők is szeretik. Az UNESCO pedig a mai társadalom

¹ 197. levél: *Levél Szent Szívről nevezett Mária nővérnek* (1896. szeptember 17.), in *SAINTE THÉRÈSE DE L'ENFANT JÉSUS ET DE LA SAINTE FACE: Œuvres complètes*, Paris, Cerf - Desclée De Brouwer, 1996, 553. [Lisieux-i Szent Teréz magyarul meg nem jelent írásaira ezzel a kiadással utalunk.] [A továbbiakban: *Œuvres complètes*.]

² *Önmagam felajánlása egészen elég áldozatul a Jó Isten irgalmas szeretetének* (1895. június 9.), in *LISIEUX-I SZENT TERÉZ: Önéletrajz*, 4., javított kiadás, ford. Kis Monika, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2015, 342. [A továbbiakban: *Önéletrajz*]

számára legjelentősebb személyek közé sorolta.³ Érdemes mélyebben megismernünk üzenetét, amikor megemlékezünk születésének százötvenedik évfordulójáról – 1873. január 2-án született Alençonban –, és boldoggá avatásának⁴ századik évfordulójáról. De nem akartam ezt a buzdítást e jeles napok egyikén vagy Szent Teréz liturgikus emléknapján nyilvánosságra hozni, hogy üzenete túlmutasson ezen az ünnepi évfordulón és az Egyház lelki kincstárának részévé váljon. Azért választottam Avilai Szent Teréz emléknapját e buzdítás közzétételének időpontjául, hogy a Gyermekek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Szent Terézt a kármelita reform és a nagy spanyol szent lelkiségének érett gyümölcsékként mutassam be.

5. Földi élete rövid volt, alig huszonnégy év, és olyan egyszerű, mint bárki másé. Előbb családjá körében, majd a lisieux-i Kármelben élt. A személyéből sugárzó rendkívüli fény és szeretet azonnal mindenki előtt nyilvánvaló vált, amikor halála után kiadták írásait és a hozzá imádkozó hívők számtalan kegyelmet elnyertek.

6. Az Egyház hamar felismerte alakjának rendkívüli értékét és evangéliumi lelkiségének eredetiségét. Kis Szent Teréz egy római zarándoklat alkalmával 1887-ben találkozott XIII. Leó pápával, és engedélyt kért tőle, hogy tizenötévesen beléphessen a Kármelbe. Nem sokkal Teréz halála után Szent X. Piusz felismerte lelki nagyságát, olyannyira, hogy azt mondta, ő lesz a modern kor legnagyobb szentje. 1921-ben XV. Benedek tiszteletreméltóvá nyilvánította, méltatta erényeit, s azok középpontjaként a lelki gyermekiség „kis útját” jelölte meg.⁵ Száz évvel ezelőtt XI. Piusz boldoggá avatta, 1925. május 17-én pedig szentté, és köszönetet

³ Az UNESCO a 2022–2023-as kétéves időszakban kitüntetett figyelemre érdemes személyiségek közé sorolta Gyermekek Jézusról nevezett Szent Terézt születésének százötvenedik évfordulója alkalmából.

⁴ 1923. április 29.

⁵ Vö. *Az erényekről szóló határozat* (1921. augusztus 14.), AAS 13 (1921) 449–452.

mondott az Úrnak, amiért megengedte, hogy a Gyermek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Teréz legyen „az első boldog, akit oltárra emel, és az első szent, akit szentté avat”.⁶ Ugyancsak ő volt az, aki 1927-ben a missziók védőszentjévé nyilvánította.⁷ Franciaország egyik védőszentjévé tiszteletreméltó XII. Piusz nyilvánította 1944-ben,⁸ aki több alkalommal is beszélt a lelki gyermekség témájáról.⁹ Szent VI. Pál örömmel emlékezett meg keresztségéről, melyben 1897. szeptember 30-án, Kis Szent Teréz halálának napján részesült, születésének századik évfordulóján pedig Teréz tanításáról írt Bayeux és Lisieux püspökének.¹⁰ Szent II. János Pál első franciaországi apostoli útja során, 1980 júniusában felkereste a Teréznek szentelt bazilikát, 1997-ben pedig egyháztanítóvá nyilvánította,¹¹ sőt „a *scientia amoris* szakértőjének”¹² tartotta. XVI. Benedek szintén beszélt Kis Szent Teréz „szeretettudományáról”, és azt útmutatónak javasolta „mindenki számára, különösen azok számára, akik Isten népe körében teológusi szolgálatot végeznek”.¹³ Végül, 2015-ben, örömmre szolgált szentté avatni a szüleit, Luist és Celiát a családshinódus idején, nemrég pedig neki szenteltem az egyik katekézist az apostoli buzgóságról szóló katekézissorozatban.¹⁴

⁶ Vö. *Homília a szentté avatás alkalmából* (1925. május 17.), AAS 17 (1925) 211. Olasz szövege: DOMENICO BERTETTO (ed.): *Discorsi di Pio XI*, vol. I, SEI, Torino, 1959, 383–384.

⁷ Vö. AAS 20 (1928) 147–148.

⁸ Vö. AAS 36 (1944) 329–330.

⁹ Vö. *Levél François-Marie Picaud püspöknek, Bayeux és Lisieux püspökének* (1947. augusztus 7.); francia nyelvű szövege: *Analecta OCD* 19 (1947) 168–171; spanyol nyelvű szövege: *Revista de Espiritualidad* 24 (1947) 241–245. *Rádióüzenet a lisieux-i bazilika felszentelésére* (1954. július 11.), AAS 46 (1954) 404–407.

¹⁰ Vö. *Levél Jean-Marie-Clément Badré püspöknek, Bayeux és Lisieux püspökének, a Gyermek Jézusról nevezett Szent Teréz születésének századik évfordulója alkalmából* (1973. január 2.), AAS 65 (1973) 12–15.

¹¹ Vö. AAS 90 (1998) 409–413, 930–944.

¹² *Novo millennio ineunte* apostoli levél (2001. január 6.), 42, AAS 93 (2001) 296.

¹³ *Katekézis* (2011. április 6.), *L'Osservatore Romano*, spanyol nyelvű hetilap (2011. április 10.), 12.

¹⁴ *Katekézis* (2023. június 7.), *L'Osservatore Romano* (2023. június 7.), 2–3.

1. JÉZUS MÁSKÉRT

7. A szerzetesnőként magának választott névben kiemelkedik Jézus: a „Gyermek Jézus”, aki a megtestesülés misztériumára utal, és a „Szent Arc”, vagyis a kereszten önmagát végsőig odaadó Krisztus arca. Ő a „Gyermek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Szent Teréz”.

8. Teréz szeretetaktusként, szünet nélkül, utolsó leheletéig Jézus nevét „lélegzi”. Ezeket a szavakat vésette cellájába is: „Jézus az én egyetlen szerelmem.” Így értelmezte az Újszövetség csúcspontjaként elhangzó kijelentést: „Isten szeretet” (1Jn 4,8.16).

Misszionárius lélek

9. Amint minden Krisztussal való hiteles találkozáskor történik, ez a hittapasztalat misszióra hívta, küldetést adott neki. Kis Szent Teréz e szavakkal tudta meghatározni küldetését: „A mennyben is ugyanazt kívánom, mint a földön: szeressem Jézust és megszerettessem őt!”¹⁵ Azt írta, hogy azért lépett a Kármelbe, „hogy lelkeket mentsen”.¹⁶ Vagyis nem úgy fogta fel Istennek szenteltségét, hogy ne keresné testvérei javát. Osztozott az Atyának a bűnös fia iránti irgalmas szeretetében és a Jó Pásztornak az elveszett, elkóborolt és megsérült juhok iránti irgalmas szeretetében. Ezért ő a missziók védőszentje, az evangelizáció tanítómestere.

10. Az *Egy lélek története* című önéletrajzának utolsó oldalai¹⁷ lényegében egy missziós végrendeletet tartalmaznak, mely azt fejezi ki, hogy az evangelizációt vonzás által képzei el,¹⁸ nem pedig

¹⁵ 220. levél: *Levél Bellière abbénak* (1897. február 24.), in LISIEUX-I SZENT TERÉZ: *Levelek paptestvéreimhez*, ford. Jakubinyi György, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarszék, 2008, 46.

¹⁶ „A” kézirat, 69v^o, in *Önéletrajz*, 199.

¹⁷ Vö. „C” kézirat, 33v^o–37r^o, in *Önéletrajz*, 326–333.

¹⁸ Vö. *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 14, 264, AAS 105 (2013) 1025–1026.

nyomásgyakorlással vagy térítéssel. Érdemes elolvasni, ahogyan ő maga összefoglalja: „Vonzz engem, s mi futni fogunk a te keneteid illata után” [Én 1,3]. Ó, Jézus, tehát még azt sem szükséges mondani: »Vonzz engem, s ezáltal vonzzad azokat a lelkeket, akiket szeretek!« Ez az egyszerű szó: »Vonzz engem«, elég. Uram, megértem, hogy akkor, ha egy lélek engedte, hogy rabul ejtse a te keneteid mámorító illata, nem futhat egyedül, magával ragadja az összes lelkeket, akiket szeret; ez minden kényszer, minden erőfeszítés nélkül történik, ez az ő feléd vonzódásának természetes következménye. Mint ahogy a hegyipatak, miközben fékevesztetten veti magát a tengerbe, magával sodor mindent, amivel csak útközben találkozott, ugyanígy a lélek, amely elmerül a te szereteted parttalan tengerében, ó, Jézusom, magával viszi az összes kincseket, amelyek csak birtokában vannak. Uram, te tudod, hogy nincs más kincsem, mint a lelkek, akiket egyesíteni kívántál az enyémmel.”¹⁹

11. Itt azokat a szavakat idézi, amelyekkel a menyasszony fordul vőlegényéhez az *Énekek énekében* (1,3–4), a két kármelita egyháztanító, Jézusról nevezett Szent Teréz és Keresztes Szent János mély értelmezését követve. A vőlegény Jézus, Isten Fia, aki a megtestesülés által egygyé vált emberségünkkel, és a kereszten megváltotta azt. Ott, nyitott oldalából született meg az Egyház, az ő szeretett menyasszonya, akiért életét adta (vö. Ef 5,25). Figyelemreméltó, hogy Kis Szent Teréz, aki tudatában van annak, hogy közel jár a halálhoz, nem önmagába zárkózva – csak vigasztalásként – éli meg ezt a misztériumot, hanem buzgó apostoli lélekkel.

Az önmagunk körül forgástól megszabadító kegyelem

12. Valami hasonló történik, amikor a Szentlélek működésére utal, ami azonnal missziós értelmet nyer: „Ez az én imám: azt kérem Jézustól, hogy vonzzon oda szeretetének lángjai közé, hogy olyan

¹⁹ „C” kézirat, 34r°, in *Önéletrajz*, 327–328.

szorosan egy legyek velem, hogy ő éljen és cselekedjék bennem. Érzem, hogy minél jobban lángba borítja a szívemet a szeretet tüze, annál inkább fogom mondani azt, hogy »vonzz engem«, s azok a lelkek is, akik közelednek felém (aki szegény, haszontalan kis vastörmelék vagyok, ha távolodom az isteni kohótól), annál nagyobb *gyorsasággal futnak majd Szerelmesük keneteinek illata után*, mert egy tüzet fogott lélek nem maradhat már tétlen.”²⁰

13. Kis Szent Teréz szívében a keresztség kegyelme hömpölygő áradattá vált, mely Krisztus szeretetének óceánjába ömlik, és testvérek sokaságát viszi magával, ami különösen halála után történt. Ez volt az ő megigért „rózsaesője”.²¹

2. A BIZALOM ÉS A SZERETET ÚTJA

14. Teréz egyik legfontosabb felfedezése Isten egész népének javára az ő „kis útja”, a bizalom és a szeretet útja, melyet *a lelki gyermekiség útjának* is neveznek. Ezt mindnyájan követhetjük, létünk minden percében, bármely életállapotban. Ez az út az, amelyet a mennyei Atya a kicsinyeknek kinyilatkoztat (vö. Mt 11,25).

15. Teréz az *Egy lélek története* című írásában mesélte el a kis út felfedezését:²² „Törekedhetem hát életszentségre kicsinységem dacára is; nagyobbá tennem magam lehetetlenség, el kell viselnem magam olyannak, amilyen vagyok, minden tökéletlenségemmel együtt; de meg akarom keresni a módját, hogy az Égbe jussak, és pedig egy kicsi, nagyon egyenes, nagyon rövid, egy egészen új kis úton keresztül.”²³

²⁰ Uo. 36r^o, in *Önéletrajz*, 331–332.

²¹ Ágnes anya Sárgefüzete (1897. június 9.), 3, in *Kis Szent Teréz utolsó beszélgetései*, ford. Jakubinyi György, Katalin Ildikó OCD, Sarutlan Kármelita Nővérek – Jel Kiadó, Marosszentgyörgy – Budapest, 2019, 54.

²² Vö. „C” kézirat, 2v^o–3r^o, in *Önéletrajz*, 269–272.

²³ Uo. 2v^o, in *Önéletrajz*, 270.

16. Ennek leírására a felvonó képét használja: „A felvonó, amelynek egészen az Égig kell emelnie engem, a te karjaid, ó, Jézus! Ehhez nem szükséges nagyobbodnom, ellenkezőleg, az kell, hogy kicsi maradjak, s hogy egyre inkább azzá legyek.”²⁴ Kicsi, önmagában bízni képtelen, de egészen biztos az Úr karjának szerető erejében.

17. Ez a „szeretet édes útja”,²⁵ melyet Jézus nyitott meg a kicsinyek és a szegények előtt, mindenki előtt. Ez az igazi öröm útja. Szemben a szentség pelagiánus elképzelésével,²⁶ mely individualista és elitista, inkább aszketikus, mint misztikus, és az emberi erőfeszítésre helyezi a hangsúlyt, Kis Szent Teréz mindig Isten cselekvésének, kegyelmének elsőbbségét hangsúlyozza. Ennek értelmében mondja: „Mindig ugyanazzal a merész bizalommal érzem, hogy nagy szent leszek, mivel nem saját érdemeimben bízom, hiszen olyan egyáltalán nincs nekem, hanem Abban remélek, aki maga az Erény és a Szentség, egyedül ő – aki beéri majd gyenge erőlködésemmel – majd egészen magához emel s végtelen érdemeivel elborítva szentté tesz engem.”²⁷

Minden érdemen túl

18. Ez a gondolkodásmód nem áll ellentétben a kegyelem növekedéséről szóló hagyományos katolikus tanítással, nevezetesen azzal, hogy a megszentelő kegyelem ingyenesen megigazulttá tesz, átalakít és képessé tesz bennünket arra, hogy jótetteinkkel együttműködjünk az életszentségben való növekedés útján. Ily módon úgy felemeltetünk, hogy valódi érdemeink lehetnek a kapott kegyelem kibontakozásában.

²⁴ Uo. 3r^o, in *Önéletrajz*, 271.

²⁵ Vö. „A” kézirat, 84v^o, in *Önéletrajz*, 232.

²⁶ Vö. *Gaudete et exsultate* apostoli buzdítás (2018. március 19.), 47–62, AAS 110 (2018) 1124–1129.

²⁷ „A” kézirat, 32r^o, in *Önéletrajz*, 112.

19. Kis Szent Teréz azonban inkább az isteni cselekvés elsőbbségét hangsúlyozza, és Krisztus szeretetére tekintve, aki a végsőkhig odaadta magát értünk, teljes bizalomra buzdít. Alapvetően az ő tanítása az, hogy mivel nem lehetünk biztosak, ha magunkra nézünk,²⁸ abban sem lehetünk biztosak, hogy vannak érdemeink. Tehát nem lehet ezekre az erőfeszítésekre vagy teljesítményekre támaszkodni. A *Katolikus Egyház katekizmusa* Kis Szent Teréznek az Úrhoz intézett szavait idézi: „Üres kezekkel jelenek meg színed előtt”,²⁹ hogy kifejezze: „A szentek mindig világosan tudták, hogy minden érdemük tiszta kegyelem volt.”³⁰ Ez a meggyőződés öröm- és szeretetelli hálát ébreszt.

20. Az tehát a legjobb hozzáállás, ha szívünk bizalmát magunkon kívülre helyezzük: a határtalanul szerető Isten végtelen irgalmába, aki mindent odaadott Jézus Krisztus keresztségében.³¹ Épp ezért annak kifejezésére, hogy szent lesz, Teréz sosem használta azt az akkoriban elterjedt kifejezést, amely a saját akaratumkra helyezi a hangsúlyt: „je me ferai sainte” [’szentté fogom tenni magam’].

21. Határtalan bizalma azonban arra bátorítja azokat, akik gyarlónak, kevésnek, bűnösnek érzik magukat, hogy hagyják magukat

²⁸ A Trienti Zsinat ezt így magyarázta: „Bárki, aki csak tekintetbe veszi saját gyengeségét vagy felkészületlenségét, nagyon is félhet és retteghet a neki juttatott kegyelmek felől” (Határozat a megigazulásról, 9: *DH* 1534). A *Katolikus Egyház katekizmusa* is átveszi ezt, amikor azt tanítja, hogy lehetetlen bizonyosságot szerezni azáltal, hogy önmagunkra vagy saját cselekedeteinkre nézünk (vö. 2005). A bizalom bizonyossága nem önmagunkban keresendő; saját énünk nem ad alapot ehhez a bizonyossághoz, mely nem önvizsgálaton alapul. Szent Pál ezt így fejezte ki: „Önmagam fölött sem ítélek. Nem érzem ugyan magam semiben sem bűnösnek, de ez még nem jelent megigazulást. Az Úr mond fölöttem ítéletet” (1Kor 4,3–4). Aquinói Szent Tamás a következőképpen magyarázta: mivel a kegyelem „nem teljesen gyógyítja meg az embert” (*Summa Theologiae*, II-II, q. 109, art. 9, ad 1), „megmarad a tudatlanságban megnyilvánuló értelmi elhomályosodása” (uo.).

²⁹ Felajánlás az irgalmas Szeretetnek, in *Önéletrajz*, 342.

³⁰ A *Katolikus Egyház katekizmusa*, 2011.

³¹ A Trienti Zsinat is világosan kimondja: „Egyetlen jámbor ember sem kételkedhet Isten irgalmasságában” (Határozat a megigazulásról, 9: *DH* 1534). „Isten segítségében mindenki köteles rendíthetetlenül reménykedni” (uo. 13: *DH* 1541).

hordozni és átalakítani, hogy így a csúcsra érjenek: „Ó, ha minden gyenge és tökéletlen lélek megérezné azt, amit a lelkek legkisebbike, az Ön kis Terézének a lelke érez, egyikük sem esnék kétségbe afelől, hogy feljuthat-e a szeretet csúcsára, mivel Jézus nem kér nagy tetteket, csak ráhagyatkozást és hálát.”³²

22. Ugyancsak az isteni kezdeményezés hangsúlyozása az oka annak, hogy amikor Kis Szent Teréz az eucharisztia-ról beszél, nem azt a saját vágyát helyezi első helyre, hogy Jézust a szentáldozásban magához vegye, hanem Jézus vágyát, aki egyesülni akar velünk és szívünkben akar lakni.³³ Amikor szenvedett, mert nem tudott mindennap áldozni, az irgalmas Szeretetnek való önfelajánlásában azt mondja Jézusnak: „Maradj énbennem, mint tabernákulumban.”³⁴ Elsősorban nem önmagára, nem saját szükségleteire tekint, hanem a szerető, kereső, vágyakozó, lélekben lakozó Krisztusra.

Mindennapi ráhagyatkozás

23. A bizalmat, melyre Teréz buzdít, nem csak megszentelődésünkre és üdvözülésünkre vonatkoztatva kell érteni. Átfogó értelme van: teljes konkrét létünket átfogja. Egész életünkre kell vonatkoztatnunk, hiszen gyakran eluralkodnak rajtunk a félelmek, felébred bennünk az emberi biztonság iránti vágy, és sokszor fel támad bennünk az az igény, hogy mindent irányításunk alatt tartunk. Itt jelenik meg a meghívás a szent „ráhagyatkozásra”.

24. A teljes bizalom, mely a Szeretetre való ráhagyatkozássá válik, megszabadít a megszállott számíttatástól, a jövő miatti állandó aggodástól, a békénket elvevő félelmeiktől. Utolsó napjaiban ezt

³² „B” kézirat, 1v^o, in *Önéletrajz*, 247.

³³ Vö. „A” kézirat, 48v^o, in *Önéletrajz*, 148–150; 92. levél: *Levél Maria Guérinnek* (1889. május 30.), in *Ceuvres complètes*, 393.

³⁴ Felajánlás az irgalmas Szeretetnek, in *Önéletrajz*, 341.

hangsúlyozta Kis Szent Teréz: „Nekünk, akik a szeretet útján futunk, úgy gondolom, nem kell arra gondolnunk, milyen fájdalomban lehet még részünk a jövőben, mert ez azt jelenti, hogy nincs elegendő bizalmunk.”³⁵ Ha egy olyan Atya hordoz a tenyerén, aki határtalanul szeret bennünket, akkor ez így marad, jöjjön bármi is, átvészeli, történjék bármi is, és így vagy úgy, de az ő teljes életet adó szeretetterve beteljesedik életünkben.

Tűz az éjszaka közepén

25. Teréz a legerősebb és legszilárdabb hittel élte meg az éjszaka homályát, sőt a Golgota sötétségét is. Tanúságtétele élete utolsó időszakában, a nagy „hitellenes kísértésben”³⁶ érte el csúcspontját. Ez a próbatétel 1896 húsvétján kezdődött. Beszámolójában³⁷ közvetlen kapcsolatba hozza kora ateizmusának fájdalmas valóságával. A 19. század végén élt ugyanis, mely az újkori ateizmus mint filozófiai és ideológiai rendszer „aranykora” volt. Amikor azt írta, hogy Jézus megengedte, hogy lelkét „a legsűrűbb sötétség borítsa be”,³⁸ az ateizmus sötétségére és a keresztény hit elutasítására utalt. Jézussal egyesülve – aki magába fogadta a világ bűnének minden sötétségét, amikor vállalta, hogy igyon a szenvedés kelyhéből – Teréz ebben a sötét éjszakában a kétségbeesést, a semmi ürességét érzékeli.³⁹

26. A sötétség azonban nem tudja kioltani a fényt: legyőzte a sötétséget az, aki világosságként jött a világba (vö. Jn 12,46).⁴⁰ Kis Szent Teréz beszámolója rávilágít hősi hitére és győzelmére a legerősebb kísértésekkel szemben vívott lelki harcban. Az ateis-

³⁵ Ágnes anyja Sárgafüzete (1897. július 23.), 3, in *Kis Szent Teréz utolsó beszélgetései*, i. m., 110.

³⁶ „C” kézirat, 31r^o, in *Önéletrajz*, 322.

³⁷ Vö. uo. 5r^o-7v^o, in *Önéletrajz*, 274-279.

³⁸ Uo. 5v^o, in *Önéletrajz*, 275.

³⁹ Vö. uo. 6v^o, in *Önéletrajz*, 277-278.

⁴⁰ Vö. *Lumen fidei* enciklika (2013. június 29.), 17, AAS 105 (2013) 564-565.

ták testvérének érzi magát, aki Jézushoz hasonlóan egy asztalhoz ül a bűnösökkel (vö. Mt 9,10–13). Könyörög értük, miközben folytonosan felindítja hitaktusát, mindig szeretetteljes közösségben az Úrral: „Jézus felé futok, megmondom neki, hogy kész vagyok arra, hogy az utolsó cseppig kiontsam a vérem s így valljam meg: van mennyország. Megmondom neki: boldog vagyok, hogy nem örülhetek itt a földön ennek a szép mennyországnak, azért, hogy ő egy örökkévalóságra megnyissa azt a szegény hitetlenek számára.”⁴¹

27. Kis Szent Teréz a hit mellett Isten végtelen irgalmába vetett határtalan bizalmat is megélt: „a bizalom vezethet el bennünket a Szeretethez.”⁴² A sötétségben is a gyermek teljes bizalmát éli meg, aki félelem nélkül szülei karjába veti magát. Teréz számára ugyanis Isten mindenekelőtt az irgalmasságán keresztül ragyog fel, ez a kulcs mindannak megértéséhez, amit róla mondhatunk: „Számomra *végtelen irgalmát* adta s én *ezen keresztül* szemlélem és imádom a többi tökéletes isteni tulajdonságot... S így mindegyik *szeretettől* sugárzik, úgy érzem, hogy még igazságossága is (és ez talán még jobban, mint a többi) *szeretetének* a hordozója.”⁴³ Ez Teréz egyik legfontosabb felfedezése, az egyik legnagyobb ajándék, amelyet Isten egész népe kapott tőle. Rendkívüli módon megismerte az isteni irgalmasság mélységeit, és onnan merített világosságot határtalan reményéhez.

Rendíthetetlen remény

28. Kármelbe való belépése előtt Teréz különös lelki közelséget élt meg az egyik legszerencsétlenebb emberrel, a háromszoros gyilkosságért halálra ítélt és megbánást nem tanúsító bűnözővel,

⁴¹ „C” kézirat, 7r^o, in *Önéletrajz*, 247.

⁴² 197. levél: *Levél Szent Szívről nevezett Mária nővérnek* (1896. szeptember 17.), in *Œuvres complètes*, 553.

⁴³ „A” kézirat, 83v^o, 245, in *Önéletrajz*, 230–231.

Henri Pranzinivel.⁴⁴ Misét ajánl fel érte, és teljes bizalommal imádkozik üdvösségéért, anélkül, hogy kételkedne, kapcsolatba hozza Jézus vérével, és azt mondja Istennek, hogy egészen biztos abban, hogy az utolsó percben megbocsát neki, és hogy ő hisz ebben „még akkor is, ha nem fog meggyónni, s ha a bánatnak semmiféle jelét nem fogja mutatni”. Bizonyosságának okát is leírja: „Annyira bízom Jézus végtelen irgalmában.”⁴⁵ Micsoda izgalommal fedezhette fel később, hogy kivégzése előtt Pranzinit „egyszerre csak hirtelen sugallat ragadja meg, visszafordul, megfogja a feszületet, melyet a pap nyújtott feléje, és háromszor megcsókolja szent sebeit!”⁴⁶ A minden remény ellenére való reménykedésnek ez az erős tapasztalata alapvető volt számára: „Ez óta a páratlan kegyelem óta minden nappal csak nőtt a vágyam, hogy lelkeket mentsek.”⁴⁷

29. Kis Szent Teréz tudatában van a bűn drámájának, jóllehet mindig Krisztus misztériumába merülve látjuk; az a bizonyosság tölti el, hogy „ahol elhatalmasodott a bűn, túlaradt a kegyelem” (Róm 5,20). A világ bűne hatalmas, de nem végtelen. Ezzel szemben a Megváltó irgalmas szeretete végtelen. Teréz tanúja annak, hogy kínszenvedése, halála és feltámadása által Jézus végérvényesen győzött a rossz minden hatalma felett. Bizalomtól indítva meri felvetni: „Jézus, add, hogy sok lelket megmentsek, hogy a mai napon egyetlen kárhozott ne legyen [...] Jézus, bocsáss meg, ha olyan dolgokat mondok, amilyeneket nem illik mondani, én csak örömdre és vigasztalásodra akarok lenni.”⁴⁸ Ez lehetővé teszi, hogy egy másik aspektusáról is szóljunk a Gyermekek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Szent Teréz friss levegőként ható üzenetének.

⁴⁴ Vö. uo. 45v^o–46v^o, in *Önéletrajz*, 141–144.

⁴⁵ Uo. 46r^o, in *Önéletrajz*, 143.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo. 46v^o, in *Önéletrajz*, 143.

⁴⁸ Írás, melyet a Gyermekek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Szent Teréz szerzetesi fogadalomtétele napján a szíve felett hordott (1890. szeptember 8.), in *Önéletrajz*, 338.

3. A SZERETET LESZEK

30. A hitnél és a reménynél „nagyobb” a szeretet, mely soha nem múlik el (vö. 1Kor 13,8-13). Ez a Szentlélek legnagyobb ajándéka, „az összes erények anyja és gyökere”.⁴⁹

Személyes szeretetkapcsolat

31. Az *Egy lélek története* szeretetről szóló tanúságtétel, melyben Kis Szent Teréz Jézus új parancsát – „Szeressétek egymást, amint én szerettelek benneteket” (Jn 15,12) – magyarázza.⁵⁰ Jézus szomjazza a szeretetére adott választ. „Nem áttall egy kis vizet koldulni a szamariai asszonytól. Szomjas volt... De ezekkel a szavakkal: »adj innom« [Jn 4,7], a mindenség Teremtője az ő szegény teremtményének a szeretetét kívánta. Szeretetre szomjazott.”⁵¹ Teréz meg akar felelni Jézus szeretetének, szeretettel kívánja viszonzni szeretetét.⁵²

32. A jegyesi szeretet szimbolikájával a vőlegény és a menyasszony kölcsönös önátadását fejezi ki. Az Énekek énekéből (2,16) ihletet merítve ezt írja: „Azt hiszem, hogy Jegyesem szíve egyedül az enyém, amint az enyém egyedül az övé, és ebben az édes magányban beszélek hozzá, várva, hogy egyszer majd színről színre szemlélhetem [1Kor 13,12].”⁵³ Bár az Úr együtt, népként szeret bennünket, ugyanakkor szeretete egészen személyes, „szívtől szívig” működik.

⁴⁹ *Summa theologiae*, I-II, q. 62, art. 4.

⁵⁰ Vö. „C” kézirat, 11v^o-31r^o, in *Önéletrajz*, 285-322.

⁵¹ „B” kézirat, 1v^o, in *Önéletrajz*, 247-248.

⁵² Vö. uo. 4r^o, in *Önéletrajz*, 256-257.

⁵³ 122. levél: *Levél Célinnek* (1890. október 14.), in LISIEUX-I SZENT TERÉZ: *A Szeretet rejtekében. Lisieux-i Szent Teréz levelei nővéréhez, Céline-bez*, ford. Erdő Zsuzsa, Sarutlan Kármelita Nővérek – Szent Gellért Kiadó, Magyarszék – Budapest, 2006, 66.

33. Kis Szent Terézben elevenen él annak bizonyossága, hogy Jézus személyesen szerette és ismerte őt kínszenvedésében: „Szeretett engem, és önmagát adta értem” (Gal 2,20). A szenvedő Jézust szemlélve azt mondja neki: „Te láttál engem.”⁵⁴ Ugyanígy mondja az anyja karjában fekvő kisdéd Jézusnak: „A te kis kezeddél, amely Máriának hízelt, fenntartottad a világot és életet adtál neki. És te gondoltál rám.”⁵⁵ Így szemléli az *Egy lélek története* elején is Jézust, aki úgy szeret minden egyes embert, mintha az egyetlen ember lenne a világon.⁵⁶

34. Kis Szent Teréz evangéliumértelmezésének a kulcsa a „Jézus, szeretlek” szeretetaktus, melyet a lélegzetvételhez hasonlóan folytonosan megél. Ezzel a szeretettel merül el Krisztus életének minden misztériumában, melyekben Krisztus kortársává válik, együtt éli át az evangéliumot Máriával és Józseffel, Mária Magdolnával és az apostolokkal. Velük együtt ereszkedik alá Jézus szíve szeretetének mélységeibe. Nézzünk egy példát: „Amikor látom, hogy Magdolna a számos vendég előtt közelít Jézushoz, imádott Mesterének lábát könnyeivel öntözi, akit először érint, érzem, hogy szíve megértette Jézus szíve szeretetének és irgalmának mélységeit, és akár milyen bűnös is volt, ez a szerető szív nemcsak készségesen megbocsát neki, hanem elhalmozza isteni meghittségének jótéteményeivel is, fölemeli őt a szemlélődés legmagasabb csúcsaira.”⁵⁷

A legnagyobb szeretet a legnagyobb egyszerűségben

35. Az *Egy lélek története* végén olvashatjuk önfelajánlását: *Önmagam felajánlása egészen eléggő áldozatul a Jó Isten irgalmas*

⁵⁴ 24. vers, 21, in *Ceuvres complètes*, 697.

⁵⁵ Uo. 6, in *Ceuvres complètes*, 693.

⁵⁶ Vö. „A” kézirat, 3r^o, in *Önéletrajz*, 53.

⁵⁷ 247. levél: *Levél Bellière abbénak* (1897. június 21.), in LISIEUX-I SZENT TERÉZ: *Levelek paptestvéreimhez*, ford. Jakubinyi György, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarszék, 2008, 66–67.

szeretetének.⁵⁸ Amikor teljesen átadta magát a Lélek működésének, minden lárma vagy feltűnő jel nélkül az élő víz túlradását kapta: „a kegyelemnek azokat a folyóit vagy még inkább óceánjait, amelyek lelkeket elöntötték”.⁵⁹ Ez az a misztikus élet, amelyet – még ha rendkívüli jelenségek nem kísérik is – minden hívőnek a szeretet mindennapi megtapasztalásaként ajánlunk.

36. Kis Szent Teréz a kicsinységben, a mindennapi élet legegyszerűbb dolgaiban élte meg a szeretetet, és ezt Szűz Mária társaságában tette, tőle tanulta, hogy „szeretni annyit jelent, mint mindent odaadni, még önmagunkat is”.⁶⁰ Míg korának prédikátorai gyakran Mária diadalmas nagyságáról beszéltek, mintha távol állna tőlünk, Teréz az evangélium alapján rámutat, hogy Mária azért a legnagyobb a mennyek országában, mert ő a legkisebb (vö. Mt 18,4), ő áll legközelebb Jézushoz megaláztatásában. Látja, hogy míg az apokrif történetek tele vannak lenyűgöző és ámulatba ejtő jelenségekkel, az evangéliumok egy alázatos és szegény életéről tanúskodnak, melyet Mária a hit egyszerűségében élt. Maga Jézus akarja azt, hogy Mária legyen a példaképe a léleknek, mely minden bizonyosságtól megfosztott hittel keresi őt.⁶¹ Mária volt az első, aki tiszta hitben és alázatban megélte a „kis utat”; ezért Teréz nem habozik így írni:

„Tudom, hogy Názáretben, kegyelemmel teljes Anya, szegényen éltél, anélkül, hogy többre vágytál volna.
Extázisok, elragadtatások, harsogó csodák nem ékesítették életedet, Szentek Királynője!
Sokan élnek a földön alázatosak és kicsinyek, félelem nélkül emelhetik feléd szemüket.
Anyám, a *közös úton* járni tetszik neked, hogy a boldog túlvilágra vezessed a lelkeket.”⁶²

⁵⁸ Vö. Or 6, 757–759. [Önéletrajz, 340–342.]

⁵⁹ „A” kézirat, 84r^o, in *Önéletrajz*, 232.

⁶⁰ 54. vers, 22, in *Œuvres complètes*, 755.

⁶¹ Vö. uo. 15, in *Œuvres complètes*, 753.

⁶² Uo. 17, in *Œuvres complètes*, 754.

37. Kis Szent Teréz mindennapi egyszerűségben megélt kegyelmi pillanatokról is beszámol, például arról, hogy hirtelen milyen érzések kerítették hatalmukba, amikor egy nehéz természetű, beteg nővértársát kísérte. De ezek mindig a leghétköznapibb helyzetekben erősebben megélt szeretet tapasztalatai: „Egy téli estén szokás szerint teljesítettem az én kis tisztemet, hideg volt, éjszaka volt... Hirtelen a távolból egy hangszer dallamos hangját hallottam, s akkor fényesen kivilágított szalont képzeltem magam elé, minden aranyozástól ragyog, elegánsan öltözött fiatal leányok kölcsönösen bókokat és társaságbeli udvariasságokat mondanak egymásnak; azután tekintetem a szegény betegre esett, akit támogattam; dallam helyett időről időre panaszos nyögését hallgattam, és aranyozások helyett a mi szigorú kolostorunk tégláit láttam, amelyeket alig világított meg valami gyengén pislákoló fény. Nem tudnám kifejezni, hogy mi ment végbe a lelkemben, annyit tudok, hogy az Úr az igazság sugaraival világította be, amelyek annyira felülmúlták a földi ünnepélyek ragyogását, hogy hihetetlenül boldog voltam... Ó, ezer évnyi világi ünnep élvezetéért sem adnék oda tíz olyan percet, amelyet az én alázasat szeretetszolgálatomra használtam fel.”⁶³

Az Egyház szívében

38. Kis Szent Teréz nagy szeretetet örökölt az Egyház iránt Avilai Szent Teréztől, és képes volt e misztérium mélyére hatolni. Ezt látjuk akkor is, amikor felfedezi az „Egyház szívet”. Egy Jézushoz intézett hosszú imában,⁶⁴ melyet 1896. szeptember 8-án, szerzetesi fogadalomtételének hatodik évfordulóján írt, Teréz megvallja az Úrnak, hogy olyan mérhetetlen vágy, evangélium iránti szenvedély mozgatja, amelyet egyetlen hivatás sem elégíthet ki. Így hát

⁶³ „C” kézirat, 29v^o-30r^o, in *Önéletrajz*, 319-320.

⁶⁴ Vö. „B” kézirat, 2r^o-5v^o, in *Önéletrajz*, 249-263.

„helyét” keresve az Egyházban újraolvasta Szent Pál korintusiainak írt első leveléből a tizenkettedik és tizenharmadik fejezetet.

39. A tizenkettedik fejezetben az apostol a test és annak tagjai metaforáját használja, hogy elmagyarázza: az Egyházban sokféle karizma van, melyek hierarchikus rendbe rendeződnek. De ez a leírás nem volt elég Kis Szent Teréz számára. Folytatta kutatását, elolvasta a tizenharmadik fejezetben a „szeretethimnuszt”, s benne megtalálta a nagy választ. Az alábbi emlékezetes sorokat írta róla: „Az Egyház misztikus testét szemlélve, egyik Szent Pál által leírt tagban sem ismertem magamra, jobban mondva *mindegyikben* magamra akartam ismerni... A Szeretet kezembe adta a *hivatásom* kulcsát... Megértettem, hogy ha az Egyháznak különféle tagokból álló teste van, akkor a tagok legszükségesebbjének, legnemesebbjének sem lehet híjával; megértettem, hogy az Egyháznak van szíve s hogy ez a szív lángol szeretetében. Megértettem, hogy csupán a szeretet tarthatja mozgásban az Egyház tagjait, hogy ha a szeretet véletlenül kihalna, az apostolok nem hirdetnék többé az evangéliumot, a vértanúk sem akarnák már a vérüket ontani... Megértettem, hogy a szeretet magában foglalja az összes hivatásokat, hogy a szeretet a minden, hogy átfog minden időt és minden teret... egyszóval, hogy örökkévaló! És akkor túlradó, észvesztő örömben felkiáltottam: Ó, Jézus, én Szerelmem... végre megtaláltam a hivatásomat... Az én hivatásom a szeretet!... Igen, megtaláltam helyemet az Egyházban, és ezt a helyet te adtad nekem, Istenem... Az én édesanyámnak, az Egyháznak a szívében én a szeretet leszek... így minden leszek... így meg fog valósulni az álmom!!!”⁶⁵

40. Ez nem egy diadalittas Egyház szíve, hanem egy szerető, alázatos és irgalmas Egyházé. Teréz sosem helyezi magát mások fölé, hanem az utolsó helyre helyezi, Isten Fiával egy szintre, aki értünk

⁶⁵ Uo. 3v^o, in *Önéletrajz*, 255.

szolgává lett, megalázta magát és engedelmes lett a kereszthalálíg (vö. Fil 2,7–8).

41. Az Egyház szívének ez a felfedezése nekünk – a mai korban – is nagy világosságot jelent, hogy ne botránkozzunk meg a sötétség és a bűn jegyét magán hordozó Egyház intézményének korlátai és gyengeségei miatt, hanem belépünk szeretettől lángoló szívébe, melyet a pünkösdkor ajándékkul kapott Szentlélek gyújtott lángra. Ennek a szívnek a tüzet táplálja minden egyes szeretetcselekedetünk. „Én a szeretet leszek” – ez Teréz radikális döntése, végleges szintézise, legszemélyesebb lelki identitása.

Rózsasző

42. Sok évszázad után, melyek során megannyi szent fejezte ki nagy buzgalommal és szépséggel azon vágyát, hogy „a mennyországba jusson”, Kis Szent Teréz nagy őszinteséggel vallotta be: „Akkoriban mindenfajta és nagy belső megpróbáltatásaim voltak (olyanok, hogy néha még a mennyország létezésében is kételkedtem).”⁶⁶ Egy másik alkalommal azt mondta: „Mikor a mennyország boldogságáról énekelek, Isten örök birtoklásáról, semmiféle örömet nem érzek, mert egészen egyszerűen arról énekelek, amit *binni akarok*.”⁶⁷ Mi történt? Az, hogy Isten hívására hallgatott, hogy tüzet gyújtson az Egyház szívében, ahelyett, hogy saját boldogságáról álmodozott volna.

43. A benne végbement átalakulás lehetővé tette, hogy a mennyországba jutás buzgó vágyától eljusson a mindenki javát akaró állandó és lelkes vágyig, ami abban az álomban csúcsonyodott ki,

⁶⁶ „A” kézirat, 80v^o, in *Önéletrajz*, 223. Ez nem a hit hiánya volt. Aquinói Szent Tamás azt tanítja, hogy a hitben az akarat és az értelem is működik. Az akarat ragaszkodása lehet nagyon szilárd és mélyen gyökerező, míg az értelem elhomályosulhat. Vö. *De Veritate*, 14,1.

⁶⁷ „C” kézirat, 7v^o, in *Önéletrajz*, 279.

hogy a mennyben is folytassa küldetését: hogy szeresse és megszerettesse Jézust. Ezzel kapcsolatban egyik utolsó levelében a következőt írta: „Nagyon számítok arra, hogy nem maradok tétlen a mennyben; az a kívánságom, hogy még dolgozzam az Egyházért és a lelkekért.”⁶⁸ És ugyanezekben a napokban még egyértelműbben kijelentette: „Mennyszárom a földön fog eltelni a világ végéig. Igen, azzal akarom tölteni Egemet, hogy jót teszek a földön.”⁶⁹

44. Kis Szent Teréz így fejezte ki mély meggyőződésből fakadó válaszat arra az egyedülálló ajándékra, amelyet az Úr adott neki, arra a meglepő világosságra, amelyet Isten árasztott belé. Így jutott el az evangélium végső személyes szintéziséhez, mely a teljes bizalommal kezdődött és a másokért való teljes önátadásban csúcsosodott ki. Nem kételkedett önátadásának termékenységében: „Mindarra a jóra gondolok, amit halálom után szeretnék tenni.”⁷⁰ „A Jó Isten nem adná nekem azt a vágyat, hogy halálom után jót tegyek a földön, ha nem akarná megvalósítani.”⁷¹ „Olyan lesz, mint egy rózsasző.”⁷²

45. A kör bezárul. „*C'est la confiance.*” A bizalom az, ami elvezet bennünket a Szeretethez, és így megszabadít a félelemtől, a bizalom az, ami segít levenni szemünket önmagunkról, a bizalom az, ami lehetővé teszi, hogy Isten kezébe helyezzük azt, amire csak ő képes. A bizalom által mérhetetlen nagyságú szeretet és energia áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy testvéreink javát keressük. Így utolsó napjainak szenvedései közepette is azt mondhatta Teréz:

⁶⁸ 254. levél: *Levél Roulland atyának* (1897. július 14.), in LISIEUX-I SZENT TERÉZ: *Levelek paptestvéreimhez*, ford. Jakubinyi György, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarszék, 2008, 158.

⁶⁹ Ágnes anya Sárgafüzete (1897. július 17.), in *Kis Szent Teréz utolsó beszélgetései*, i. m., 105.

⁷⁰ Uo. (1897. július 13.), 17, in *Kis Szent Teréz utolsó beszélgetései*, i. m., 95.

⁷¹ Uo. (1897. július 18.), 1, in *Kis Szent Teréz utolsó beszélgetései*, i. m., 105.

⁷² Uo. (1897. június 9.), 3, in *Kis Szent Teréz utolsó beszélgetései*, i. m., 54.

„Csak a szeretetre számíthatok.”⁷³ Végző soron csak a szeretet számít. A bizalom virágba borítja a rózsákat, és az isteni szeretet bőségének túlsordulásaként hullatja őket. Kérjük ezt ingyenes ajándékként, a kegyelem drága ajándékaként, hogy az evangélium útjai megnyíljanak életünkben!

4. AZ EVANGÉLIUM SZÍVE KÖZEPÉN

46. Az *Evangelii gaudium* kezdetű apostoli buzdításban nyomatékosan megfogalmaztam felhívásomat, hogy térjünk vissza a forrás frissességéhez, hogy arra tegyük a hangsúlyt, ami lényeges és nélkülözhetetlen. Azt hiszem, itt az ideje, hogy ezt a felhívást ismét megfogalmazzam.

A szintézis tanítója

47. Ez a Kis Szent Terézről szóló buzdítás lehetővé teszi, hogy emlékeztessenek arra, hogy egy missziós Egyházban „az igehirdetés a lényegre összpontosít, arra, ami a legszebb, a legnagyobb, a legvonzóbb és egyben a legszükségesebb. „Az ajánlat egyszerűsödik, anélkül, hogy elveszítené mélységét és igazságát, s így meggyőzőbbé és ragyogóbbá válik.”⁷⁴ A fénylő középpont pedig „annak az üdvözítő szeretetnek a szépsége, amelyet Isten a meghalt és feltámadt Jézus Krisztusban kinyilvánított”.⁷⁵

48. Nem minden egyformán központi jelentőségű, mert az Egyház igazságainak rendje és hierarchiája van, és „ez vonatkozik

⁷³ 242. levél: *Levél Szentháromságról nevezett Mária nővérnek* (1897. június 6.), in *Œuvres complètes*, 599.

⁷⁴ *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás (2013. november 24.), 35, AAS 105 (2013) 1034.

⁷⁵ Uo. 36, AAS 105 (2013) 1035.

mind a hit dogmáira, mind az Egyház tanításának egészére, beleértve az erkölcsi tanítást is”.⁷⁶ A keresztény erkölcs központja a szeretet, mely a Szentháromság feltétel nélküli szeretetére adott válasz, amely által „a felebaráti szeretet cselekedetei a lélek belső kegyelmének legtokéletesebb megnyilvánulásai”.⁷⁷ Végso soron csak a szeretet számít.

49. Valóban, az a sajátos hozzájárulás, amelyet Kis Szent Teréz szentként és egyháztanítóként nekünk ad, nem analitikus, mint például Aquinói Szent Tamásé. Hozzájárulása inkább szintetikus, mert zsenialitása abban áll, hogy a középpontba, a lényegeshez, a nélkülözhetetlenhez vezet bennünket. Szavain és egyéni alakulásán keresztül rámutat arra, hogy bár az Egyház összes tanításának és szabályának megvan a maga jelentősége, értéke, fénye, némelyik mégis sürgetőbb és építőbb a keresztény élet számára. Teréz e felé fordította tekintetét és szívét.

50. Teológusként, erkölcssteológusként, lelkeségi gondolkodóként, lelkipásztorként és hívőként, ki-ki a maga területén, még magunkévá kell tennünk Kis Szent Teréznek ezt a ragyogó felismerését, és le kell vonnunk elméleti és gyakorlati, tanbeli és lelkipásztori, egyéni és közösségi következményeit. Merészségre és belső szabadságra van szükségünk hozzá.

51. Néha csak másodlagos jelentőségű kijelentéseket idéznek ettől a szenttől, vagy olyan dolgokat említenek, amelyek közösek lehetnek benne bármely más szenttel: imádság, áldozatvállalás, eucharisztia iránti tisztelet és annyi más szép tanúságtétel, de így megfoszthatjuk magunkat attól a sajátos ajándéktól, amelyet az Egyháznak adott, és elfelejtjük, hogy „minden szent külön küldetés, az Atya terve arra, hogy a történelem egyik meghatározott időszakában felragyogtassa és konkrét alakban megjelenítse az

⁷⁶ Uo.

⁷⁷ Uo. 37, AAS 105 (2013) 1035.

evangélium valamely szempontját”.⁷⁸ Ezért „annak felismeréséhez, hogy mi az a mondandó, amelyet az Úr egy szenten keresztül üzeni kíván, nem szabad megállni a részleteknél [...]. Amit szemlélnünk kell, az az egész élete, megszentelődésének a teljes útja, az az alak, amely visszatükröz valamit Jézus Krisztusból, és amely akkor jelenik meg, amikor egész személyének értelmét sikerül összerakni.”⁷⁹ Ez még inkább igaz Kis Szent Terézre, hiszen ő a „szintézis tanítója”.

52. A mennytől a földig, a Gyermek Jézusról és a Szent Arcról nevezett Szent Teréz időszerűsége megmarad a maga „kicsiny nagyságában”.

Egy olyan korban, amely arra akar rávenni, hogy zárkózzunk saját érdekeinkbe, Teréz megmutatja, milyen szép az életből ajándékot készíteni.

Egy olyan időszakban, amikor a felszínesebb igények uralkodnak, ő az evangéliumi radikalizmus tanúja.

Az individualizmus korában ő felfedeztetni velünk a közbenjárásá váló szeretet értékét.

Egy olyan korban, amikor az ember a nagyság és új hatalmi formák megszállottja, ő a kicsiség útját kínálja.

Egy olyan időszakban, amikor számtalan embert leselejteznek, ő a másokkal való törődés, a másokról való gondoskodás szépségére tanít bennünket.

A bonyodalmak idején segíthet, hogy újra felfedezzük az egyszerűséget, a szeretet, a bizalom és a ráhagyatkozás feltétlen elsőbbségét, legyőzve a legalista és moralizáló logikát, mely előírásokkal és parancsokkal tömi tele a keresztény életet, és befagyasztja az evangélium örömét.

Az elvonulás és bezárkózás idején Teréz arra hív, hogy kifelé haladásban élő misszionáriusok legyünk, akiket magával ragadott Jézus Krisztus és az evangélium vonzása.

⁷⁸ *Gaudete et exsultate* apostoli buzdítás (2018. március 19.), 19: AAS 110 (2018) 1117.

⁷⁹ Uo. 22, AAS 110 (2018) 1117.

53. Másfél évszázaddal születése után Kis Szent Teréz előbb, mint valaha a zarándokló Egyházban, Isten népének szíve közepén. Velünk zarándokol, jót tesz a földön, ahogyan annyira vágyott rá. Lelki életerejének legszebb jele az a számtalan „rózsa”, amelyet szétszór, vagyis azok a kegyelmek, amelyeket Isten Teréz szerető közbenjárására ad nekünk, hogy támogasson bennünket életünk útján.

*Kedves Kis Szent Teréz,
az Egyháznak meg kell éreztetnie
az evangélium színét, illatát, örömet.
Hullasd közénk rózsáidat!
Segíts, hogy hozzád hasonlóan
mindig bízzunk
Isten irántunk érzett nagy szeretetében,
hogy mindennap utánozhassunk téged
az életszentség kis útján!
Ámen.*

Kelt Rómában, a Lateráni Szent Jánosnál,
október 15-én, Avilai Szent Teréz emléknapján,
2023-ban, pápaságom tizenegyedik évében.

Ferenc

